

's-Hertogenbosch

Omgevingsvisie:
resultaten
participatie
Gebiedsvisie
Zuidoost

Onderzoek & Statistiek
Oktober 2021

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	3
1.1	Aanleiding.....	3
1.2	Aanpak	3
1.3	Leeswijzer	4
2.	Zuidoost.....	5
2.1	Leeftijdsopbouw en huishoudenssamenstelling	5
2.2	Kenmerken woningvoorraad	6
2.3	Wat vinden bewoners van hun wijk?	7
2.3.1	Algemene indruk van Zuidoost.....	7
2.3.2	Wat maakt Zuidoost aantrekkelijk om in te wonen?	7
2.3.3	Wat zijn favoriete plekken in Zuidoost?	8
2.4	Verkeer en vervoer.....	9
2.4.1	Algemene indruk parkeren en verkeer	9
2.4.2	Hoe verplaatsen inwoners zich binnen de wijk?.....	11
2.5	Gezond leven	11
2.5.1	Algemene indruk gezond leven	11
2.5.2	Hoe kan gemeente de gezondheid van bewoners (nog verder) verbeteren?.....	11
2.6	Gewenste verbeteringen in Zuidoost	12
2.7	Belangrijke onderwerpen voor de toekomst van Zuidoost.....	13

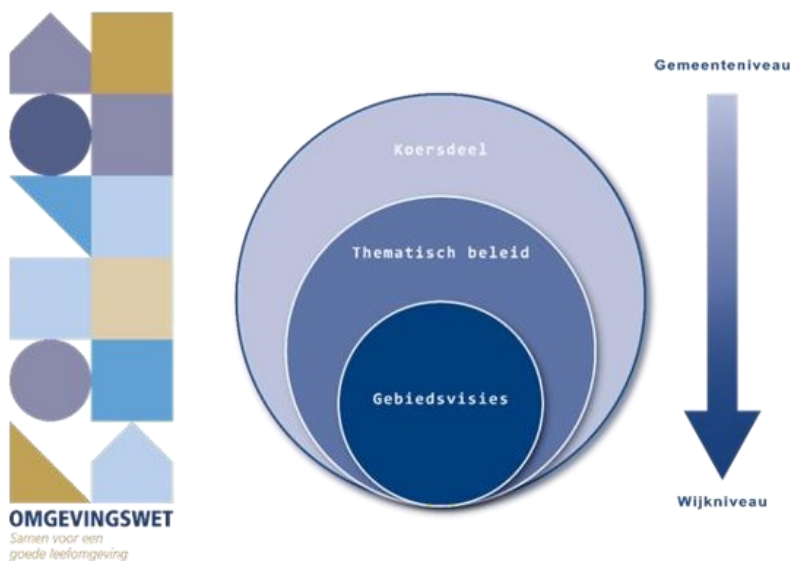
1. Inleiding

Op 1 januari 2022 gaat de nieuwe Omgevingswet in. Deze is bedoeld om bestaande wetten en regels over de fysieke leefomgeving te vereenvoudigen en te bundelen. Elke gemeente moet een eigen omgevingsvisie maken die betrekking heeft op alle terreinen van de fysieke leefomgeving. Tot de fysieke leefomgeving behoren in ieder geval bouwwerken, infrastructuur, water, watersystemen, bodem, lucht, landschappen, natuur, cultureel erfgoed en werelderfgoed.

1.1 Aanleiding

De gemeente 's-Hertogenbosch werkt momenteel aan het opstellen van een omgevingsvisie. Dit is een strategische en integrale lange termijnvisie op de fysieke leefomgeving (tot 2030). Belangrijke thema's daarbij zijn wonen en leven, verkeer en mobiliteit, veiligheid en gezondheid, economie, energie en klimaatadaptatie.

De omgevingsvisie bestaat onder andere uit een visie per wijk, de gebiedsvisies. Gebiedsvisies vormen de globale kaders voor de toekomstige ontwikkeling van een wijk. Maar wat maakt nu een wijk aantrekkelijk? Welke factoren bepalen of bewoners tevreden zijn met hun woonomgeving?

1.2 Aanpak

Voor de op te stellen gebiedsvisies is het van belang om inzicht te krijgen in hoe inwoners hun wijk beleven en wat zij belangrijk vinden in hun wijk en dit af te zetten tegen de feitelijke situatie in een wijk. In de gebiedsvisies staan de thema's wonen en leven, mobiliteit, energie en klimaat en economie centraal. In dit onderzoek ligt de focus op wonen en leven.

Er zijn binnen de gemeente diverse bronnen beschikbaar die iets zeggen over de sociale en fysieke woonomgeving in de Bossche wijken en buurten. Bronnen die bij de afdeling Onderzoek & Statistiek beschikbaar zijn en voor dit onderzoek zijn gebruikt, zijn onder andere de woningmarktmonitor, de Enquête leefbaarheid & veiligheid (2019) en de Omnibus wijken (2019).

Voor dit onderzoek is daarnaast door de sector Stadsontwikkeling informatie opgehaald uit de wijken en een aantal buurten via een online marketingcampagne, waarmee is doorverwezen naar een digitale vragenlijst. In totaal zijn op deze wijze 11.075 vragenlijsten ingevuld, waarvan er 9.920 bruikbaar waren voor de analyses op wijkniveau. De digitale vragenlijst bestond uit enkele gesloten vragen. Er zijn ook meerdere open vragen gesteld, zodat er voldoende ruimte was voor inwoners om hun mening en ideeën over hun woon- en leefomgeving te delen.

1.3 Leeswijzer

De online marketingcampagne heeft gericht input opgehaald uit de volgende wijken en buurten in de gemeente 's-Hertogenbosch: Binnenstad, de Groote Wielen, Empel, Engelen, Graafsepoort, Maaspoort, de Muntel, de Vliert, Orthenpoort, Noord, Nuland, Rosmalen noord, Rosmalen zuid, Vinkel, West en Zuidoost.

Deze rapportage richt zich op Zuidoost.

Als eerste wordt in paragraaf 2.1 en 2.2 een beeld geschetst van de feitelijke situatie. Wat zijn kenmerken van de inwoners en de woningvoorraad? Vervolgens staat in de rest van de rapportage de mening van de inwoners centraal. Wat vinden bewoners van hun wijk als het gaat om hun woning, woonomgeving en het aanbod van voorzieningen? Wat maakt de wijk aantrekkelijk om in te wonen? Wat zijn favoriete plekken in de wijk (paragraaf 2.3)?

Paragraaf 2.4 richt zich op het thema verkeer en vervoer in de wijk. Wat vindt men van het parkeren en de verkeersveiligheid? Hoe tevreden is men over de bereikbaarheid van de eigen buurt met verschillende vervoersmiddelen en kan men gemakkelijk in de Binnenstad komen? Over welke vervoersmiddelen beschikt men nu en denkt men over vijf jaar te beschikken? Hoe vinden verplaatsingen binnen de wijk plaats?

In paragraaf 2.5 staat het thema gezond leven centraal. Wat vindt men van de eigen gezondheid en wat kan de gemeente doen om de gezondheid van de inwoners in de wijk nog verder te verbeteren? Tot slot wordt ingegaan op de gewenste veranderingen in de wijk en onderwerpen die inwoners belangrijk vinden voor de toekomst.

De data voor de figuren in deze rapportage komt uit verschillende bronnen. Bij elk figuur is de bron vermeld.

2. Zuidoost

574 mensen hebben via de online marketingcampagne een vragenlijst over Zuidoost ingevuld. De belangrijkste binding van de respondenten met Zuidoost is:

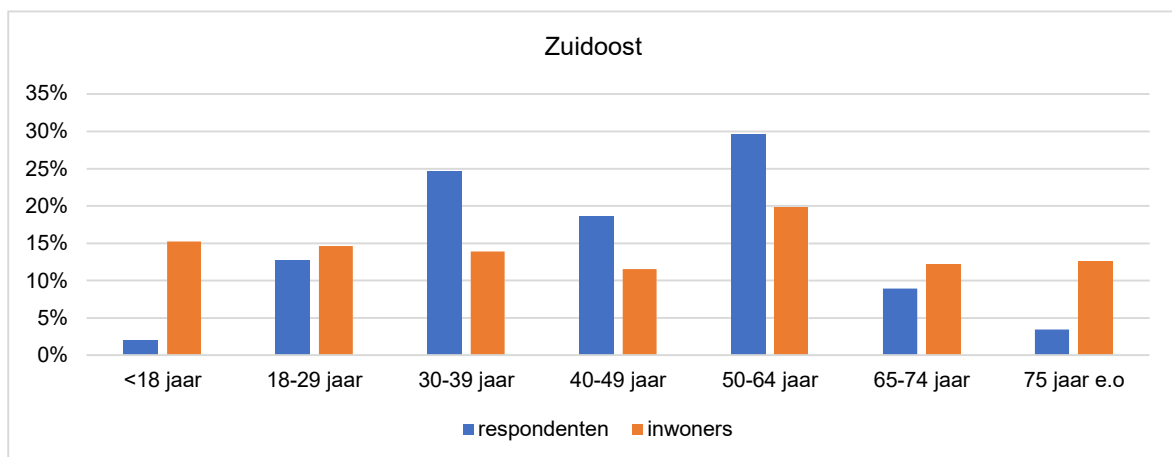
- voor 549 respondenten dat zij wonen in de wijk
- voor 10 respondenten dat zij sporten, wandelen of fietsen in de wijk
- voor 10 respondenten dat zij werken in de wijk
- voor de overige respondenten geldt een andere of combinatie van bovenstaande redenen

De resultaten in dit hoofdstuk gaan over de mening van de respondenten die in de wijk wonen.

2.1 Leeftijdsopbouw en huishoudenssamenstelling

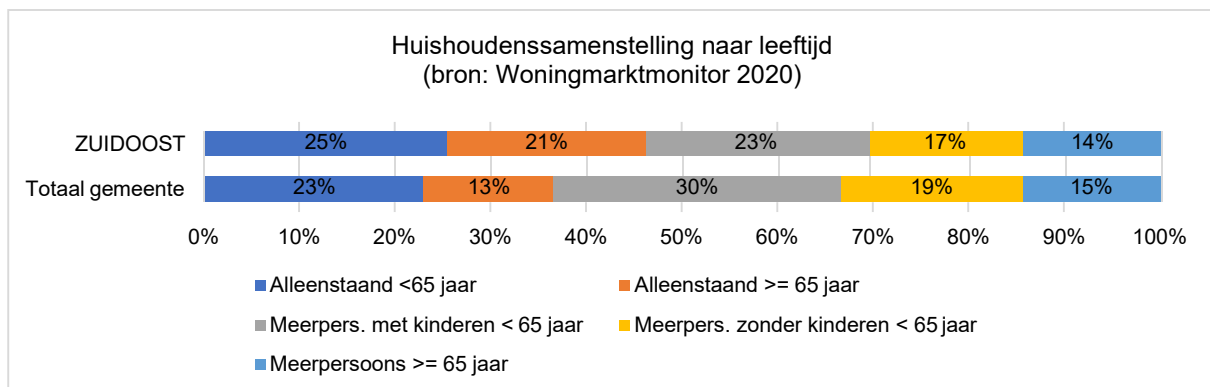
- Er zijn 549 inwoners die in Zuidoost wonen die een vragenlijst via de online marketingcampagne hebben ingevuld. De leeftijd van de respondenten ligt tussen 14 en 86 jaar. Gemiddeld zijn de respondenten 46 jaar oud. Figuur 2.1 geeft de leeftijdsverdeling van de respondenten in Zuidoost ten opzichte van de samenstelling van de totale bevolking in deze wijk in 2020.

Figuur 2.1: Leeftijdsopbouw inwoners en respondenten in Zuidoost (2020)

- In Zuidoost wonen relatief gezien meer eenpersoonshuishoudens (46%) dan gemiddeld in de gemeente (36%). Het aandeel gezinnen met kinderen in Zuidoost is met 23% iets lager dan in de gemeente als geheel (30%) (Figuur 2.2).

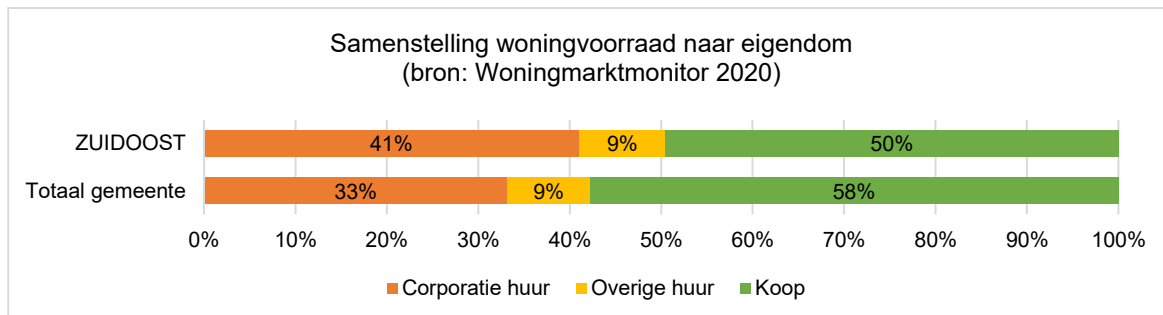
Figuur 2.2: Huishoudenssamenstelling naar leeftijd hoofdbewoner (2020)

2.2 Kenmerken woningvoorraad

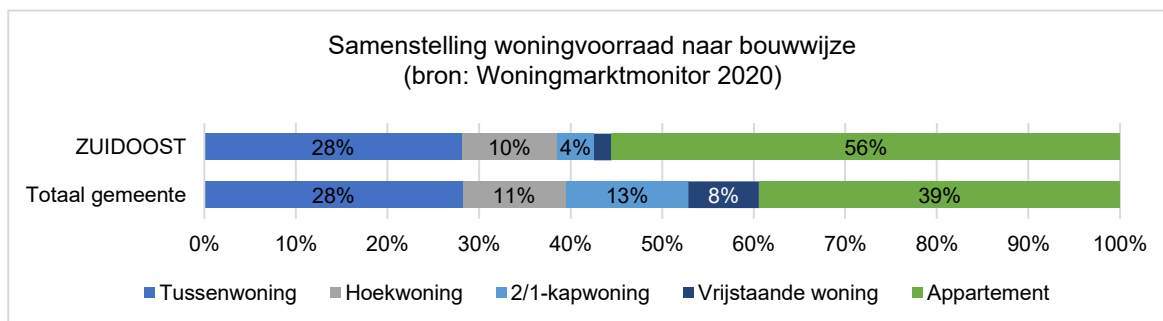
- Begin 2020 telt Zuidoost zo'n 6.785 woningen. In Zuidoost staan iets meer sociale huurwoningen (41%) dan gemiddeld in de gemeente (33%) (Figuur 2.3).

Figuur 2.3: Samenstelling woningvoorraad naar eigendom (2020)

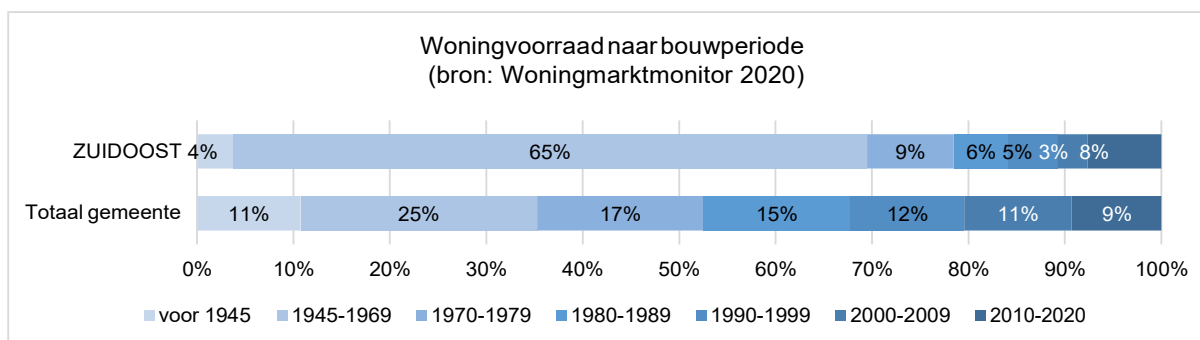
- In Zuidoost staan meer appartementen (56%) dan in de gemeente als geheel (39%) (Figuur 2.4).

Figuur 2.4: Samenstelling woningvoorraad naar bouwwijze (2020)

- Bijna twee derde van alle woningen in Zuidoost is tussen 1945 en 1969 gebouwd. Ter vergelijking: in de gemeente als geheel is dit aandeel een kwart (Figuur 2.5).

Figuur 2.5: Samenstelling woningvoorraad naar bouwperiode (2020)

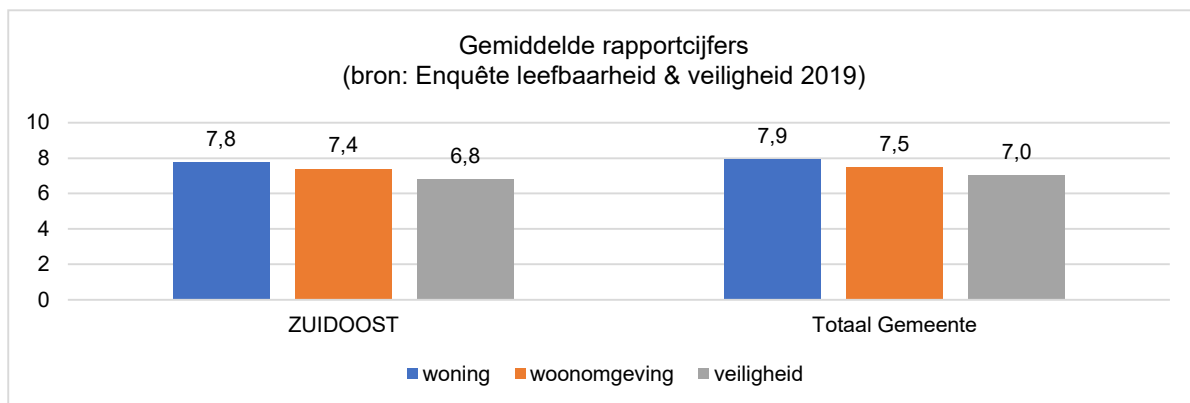

2.3 Wat vinden bewoners van hun wijk?

2.3.1 Algemene indruk van Zuidoost

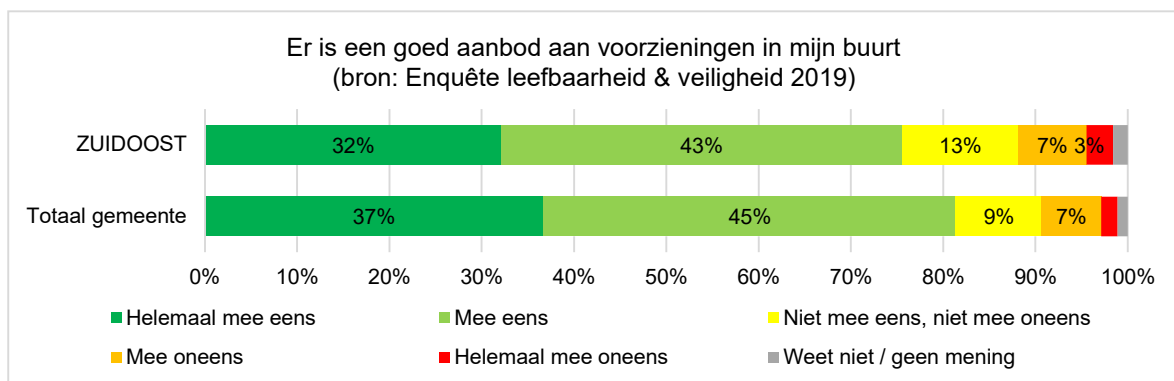
- Uit de Enquête leefbaarheid & veiligheid die in het najaar van 2019 is gehouden, blijkt dat inwoners van Zuidoost gemiddeld een 7,8 als rapportcijfer voor hun woning geven en een 7,4 voor hun woonomgeving. Beide rapportcijfers zijn ongeveer vergelijkbaar met het gemeentelijk gemiddelde (Figuur 2.6)
- De veiligheid in hun buurt waarderen inwoners van Zuidoost met een 6,8 gemiddeld als rapportcijfer, tegenover een 7,0 als gemeentelijk gemiddelde.

Figuur 2.6: Gemiddelde rapportcijfers voor woning, woonomgeving en veiligheid (2019)

- Uit de Enquête leefbaarheid & veiligheid die in het najaar van 2019 is gehouden, komt naar voren dat zo'n driekwart van de inwoners van Zuidoost vindt dat er een goed aanbod van voorzieningen in hun buurt is (Figuur 2.7).
- Het merendeel van de inwoners van Zuidoost is (zeer) tevreden over de groenvoorzieningen in hun buurt (82%). Een klein deel is daar (zeer) ontevreden over (9%).

Figuur 2.7: Tevredenheid over voorzieningenaanbod in de buurt (2019)

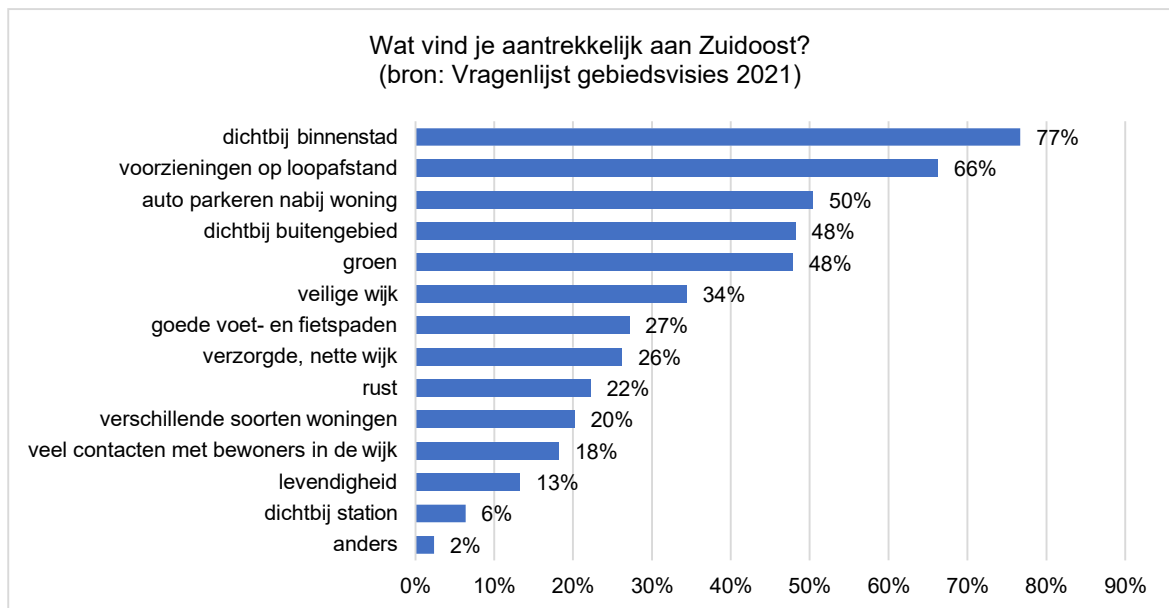

2.3.2 Wat maakt Zuidoost aantrekkelijk om in te wonen?

- Respondenten die in Zuidoost wonen en de vragenlijst voor de gebiedsvisies hebben ingevuld, geven een 7,7 als gemiddeld rapportcijfer voor het wonen in hun wijk. In de gemeente als geheel is dat een 7,9.
- De meerderheid van de respondenten die in Zuidoost wonen, vindt het aantrekkelijk dat Zuidoost dichtbij de binnenstad ligt (77%) en dat de voorzieningen op loopafstand zijn (66%) (Figuur 2.8). Dat men de auto dichtbij de eigen woning kan parkeren (50%), de nabijheid van

het buitengebied (48%) en het groen (48%) vindt de helft van de respondenten aantrekkelijk aan Zuidoost.

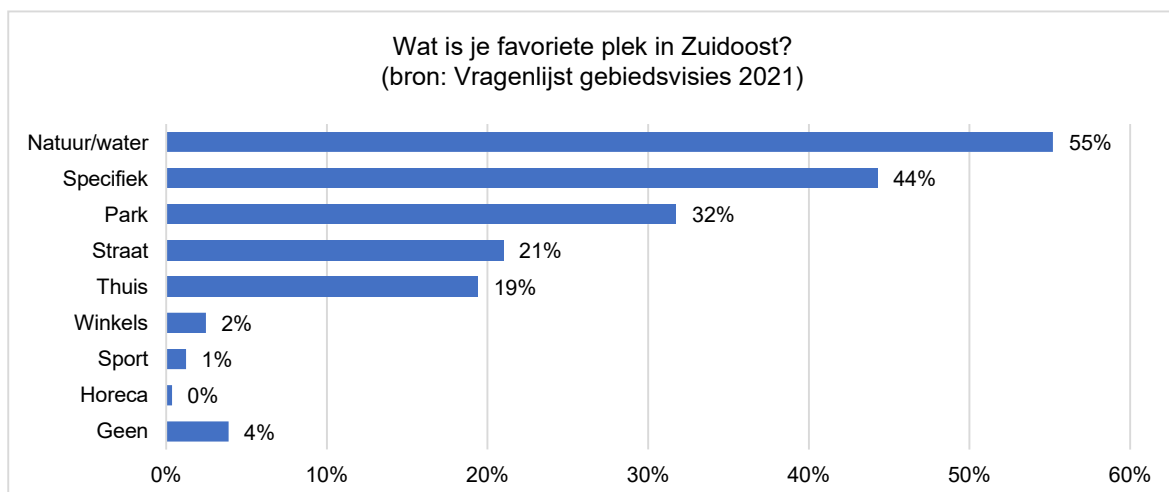
Figuur 2.8: Wat vind je aantrekkelijk aan Zuidoost? (in % van respondenten)

2.3.3 Wat zijn favoriete plekken in Zuidoost?

- 55% van de respondenten die in Zuidoost wonen, geeft aan dat hun favoriete plek in Zuidoost natuur of water is. Daarbij worden onder andere Bossche Broek en de Aa specifiek genoemd (Figuur 2.9). Bijna 45% noemt specifieke plekken in Zuidoost en zo'n 20% noemt een specifieke straat. Vooral de Terp wordt vaak genoemd. Ongeveer een derde van de respondenten noemt een park als favoriete plek. Het gaat dan met name om het Zuiderpark.

Figuur 2.9: Favoriete plek in Zuidoost (in % van respondenten)

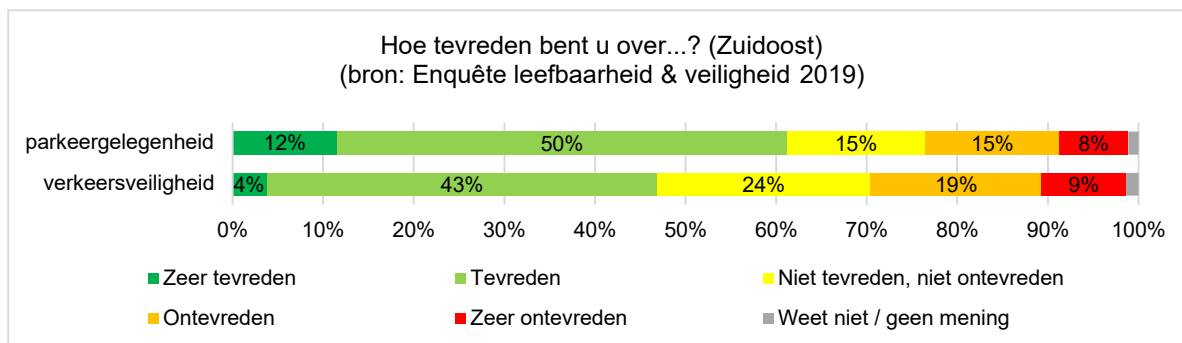

2.4 Verkeer en vervoer

2.4.1 Algemene indruk parkeren en verkeer

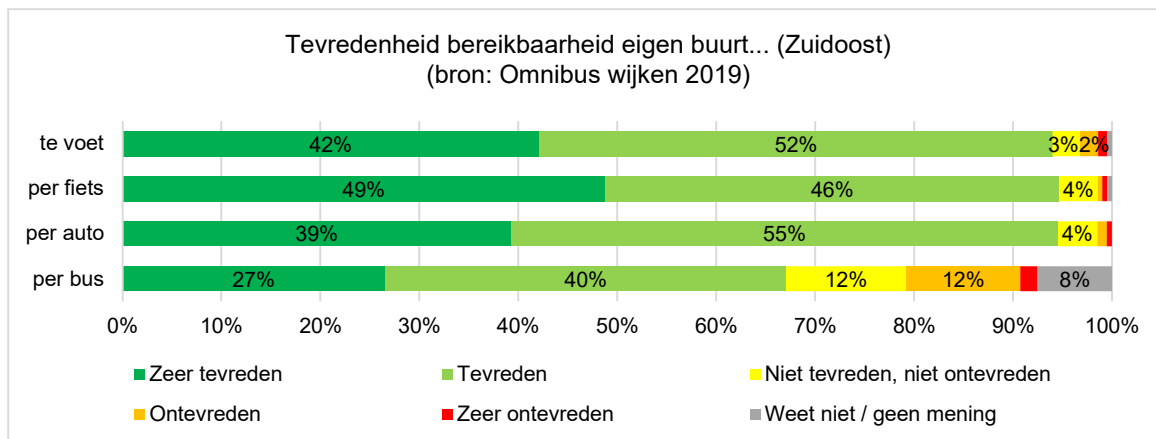
- Uit de Enquête leefbaarheid & veiligheid die in het najaar van 2019 is gehouden, blijkt dat zo'n 60% van de inwoners van Zuidoost (zeer) tevreden is over de parkeergelegenheid in hun buurt. Ongeveer een vijfde is hier (zeer) ontevreden over.
- Bijna de helft van de inwoners van Zuidoost is (zeer) tevreden over de verkeersveiligheid in hun buurt, terwijl bijna 30% hier (zeer) ontevreden over is (Figuur 2.10).

Figuur 2.10: Tevredenheid inwoners Zuidoost met parkeergelegenheid en verkeersveiligheid (2019)

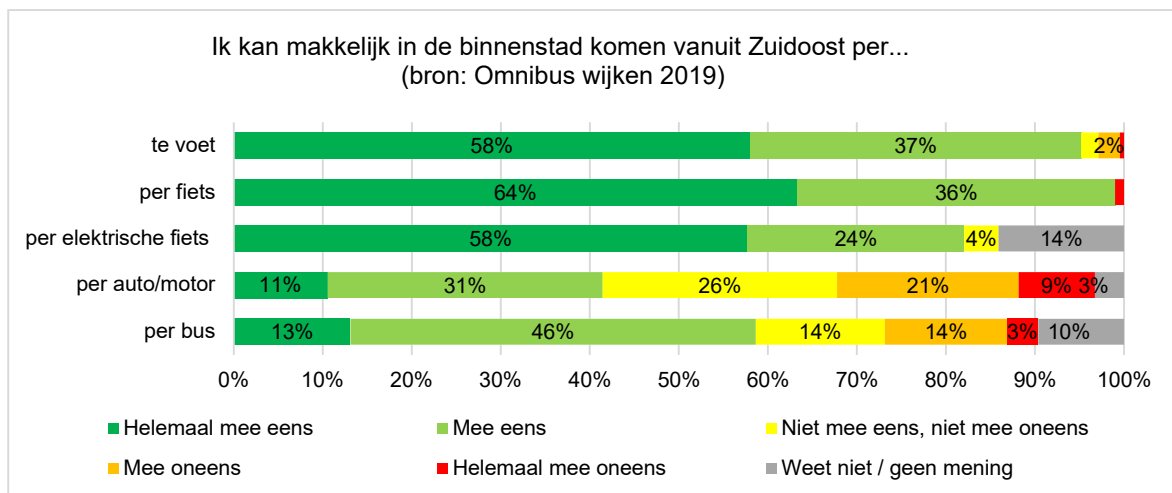
- De Enquête Omnibus wijken die in het najaar van 2019 is gehouden, laat zien dat het overgrote deel van de inwoners van Zuidoost tevreden is over de bereikbaarheid van de eigen buurt te voet, per fiets en per auto (Figuur 2.11).

Figuur 2.11: Tevredenheid inwoners Zuidoost met bereikbaarheid eigen buurt (2019)

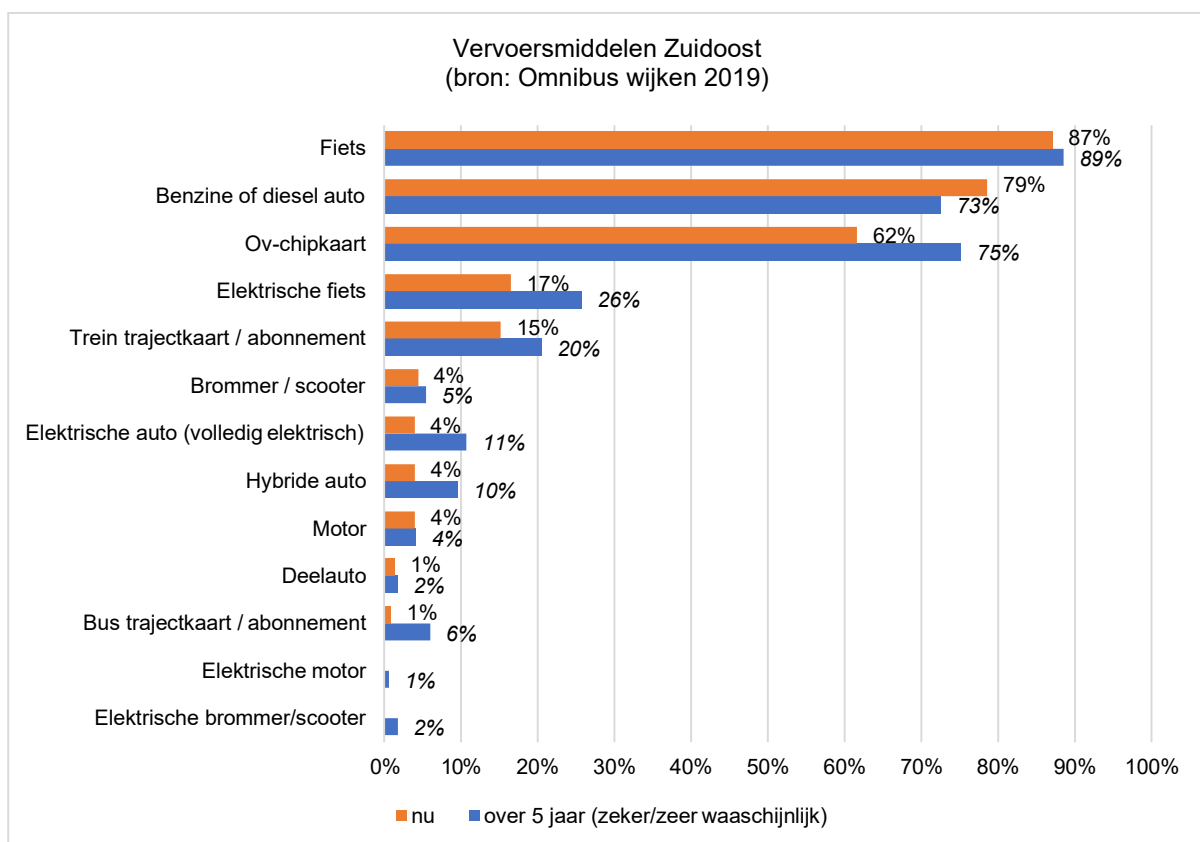
- Uit de Enquête Omnibus wijken die in het najaar van 2019 is gehouden, blijkt dat inwoners van Zuidoost het meest tevreden zijn over de bereikbaarheid van de binnenstad per (elektrische) fiets en te voet vanuit hun eigen wijk. Het meest ontevreden zijn zij over de bereikbaarheid per auto/motor (Figuur 2.12).

Figuur 2.12: Ervaren bereikbaarheid binnenstad vanuit Zuidoost (2019)

- Uit de Enquête Omnibus wijken die in het najaar van 2019 is gehouden, blijkt dat 87% van de inwoners van Zuidoost beschikt over een fiets en 79% over een benzine of diesel auto (Figuur 2.13).
- Over vijf jaar denken iets minder inwoners te beschikken over een benzine of diesel auto (73%) en denken meer inwoners te beschikken over een elektrische auto (11%) of hybride auto (10%). Ook het aandeel inwoners dat over vijf jaar denkt te beschikken over een elektrische fiets neemt toe (17% in 2019 en 26% over vijf jaar).

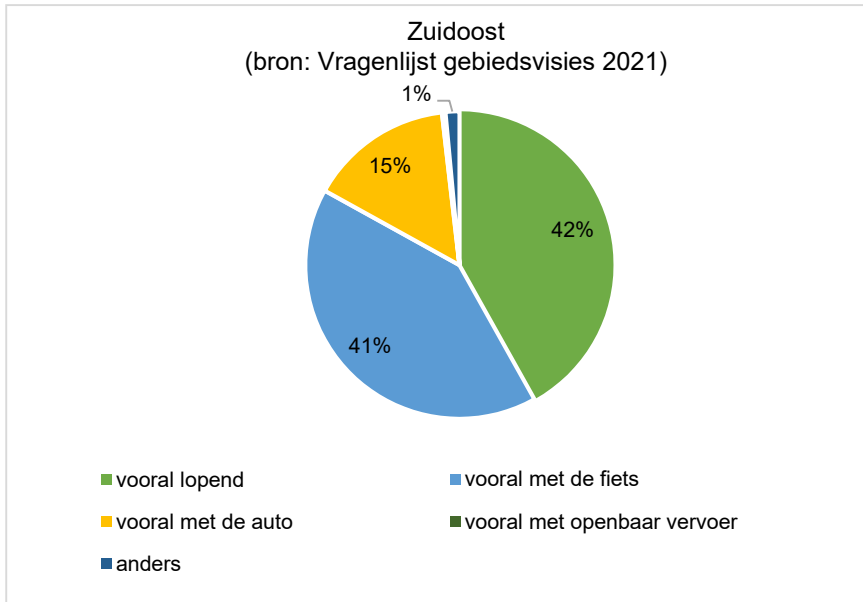
Figuur 2.13: Vervoersmiddelen waarover inwoners Zuidoost beschikken (2019)

2.4.2 Hoe verplaatsen inwoners zich binnen de wijk?

- Respondenten die in Zuidoost wonen en de vragenlijst voor de gebiedsvisies hebben ingevuld, verplaatsen zich binnen hun wijk vooral lopend (42%) of met de fiets (41%) (Figuur 2.14).

Figuur 2.14: Hoe verplaats je je binnen de wijk? (in % van respondenten)

2.5 Gezond leven

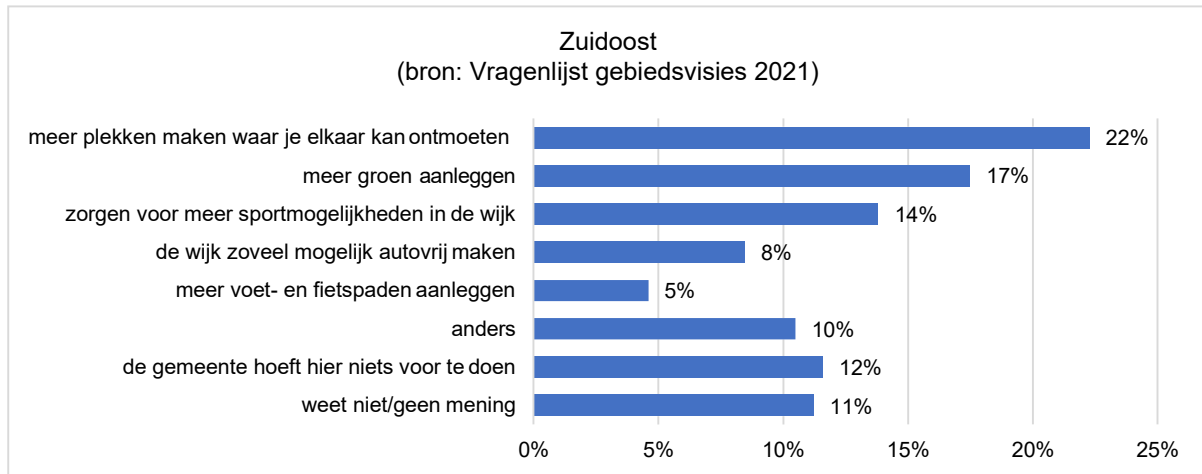
2.5.1 Algemene indruk gezond leven

- Uit de Enquête leefbaarheid & veiligheid die in het najaar van 2019 is gehouden, blijkt dat inwoners van Zuidoost als gemiddeld rapportcijfer een 7,3 geven aan zichzelf voor gezond leven. Het rapportcijfer is iets lager dan het gemeentelijk gemiddelde (7,5).
- 56% van de inwoners van Zuidoost ervaart de eigen gezondheid als (zeer) goed. In de gemeente als geheel is dat 63%.

2.5.2 Hoe kan gemeente de gezondheid van bewoners (nog verder) verbeteren?

- In de enquête die voor de gebiedsvisies is gehouden, geeft 22% van de respondenten die in Zuidoost wonen aan dat de gemeente meer ontmoetingsplekken zou kunnen maken om de gezondheid van bewoners in de wijk (verder) te verbeteren. 17% vindt dat de gemeente meer groen zou kunnen aanleggen en 14% denkt aan meer sportmogelijkheden (Figuur 2.15).
- 12% van de respondenten vindt dat de gemeente niets hoeft te doen en 11% heeft geen mening of weet niet wat de gemeente zou kunnen doen om de gezondheid van bewoners in Zuidoost (verder) te verbeteren.

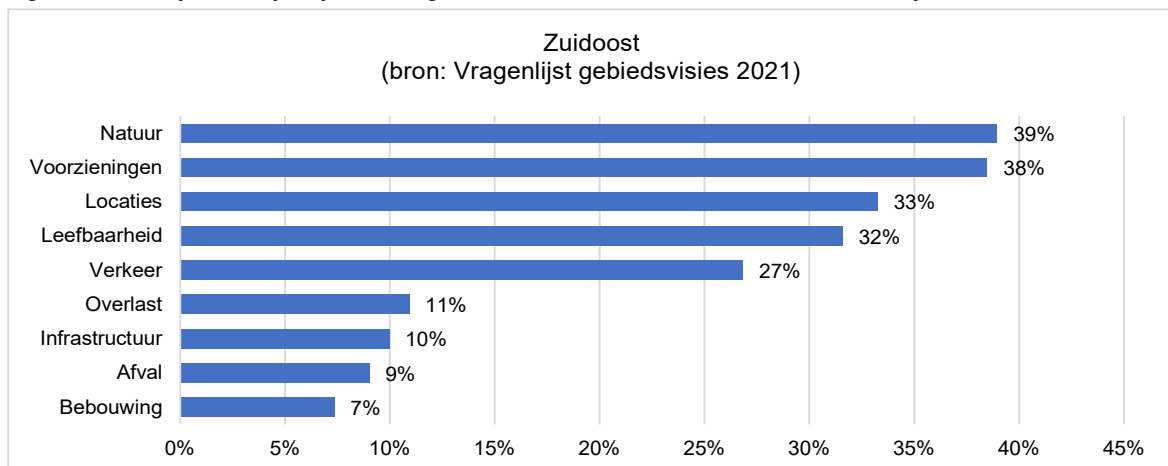
Figuur 2.15: Wat kan de gemeente doen om de gezondheid van bewoners in je wijk (nog verder) te verbeteren?

2.6 Gewenste verbeteringen in Zuidoost

- De antwoorden op de open vraag naar gewenste verbeteringen en/of veranderingen in de wijk zijn gegroepeerd in een aantal thema's: leefbaarheid, natuur, voorzieningen, verkeer, locaties, afval, overlast, infrastructuur en bebouwing.
- Bijna 40% van de respondenten die de vragenlijst voor de gebiedsvisies hebben ingevuld voor Zuidoost en iets zouden willen veranderen of verbeteren in Zuidoost, noemt een onderwerp dat met natuur in de wijk te maken heeft (Figuur 2.16). Hierbij worden parken en groenvoorzieningen, bomen en bloemen genoemd.
- Voorzieningen wordt ook door bijna 40% van de respondenten genoemd. Daarbij gaat het vooral om winkels en openbaar vervoer in de wijk, maar ook hetzij in iets mindere mate om horeca en speelgelegenheid voor kinderen.
- Specifieke locaties die worden genoemd zijn de markt, Zuiderpassage, Pettelaarseweg Maastrichtseweg en Zuiderpark.
- Leefbaarheid in de wijk heeft vooral te maken met veiligheid en aandacht voor elkaar, maar ook met ruimte, diversiteit van bewoners, het mooi, schoon/net houden van de wijk en het aanpakken van verloedering.
- Bij verkeer gaat het in Zuidoost met name om parkeergelegenheid, het te hard rijden door de wijk en verkeersoverlast. Overlast betreft vooral geluidsoverlast, overlast van burens en jongerenoverlast. Bij infrastructuur noemen bewoners vooral trottoirs, bestrating en straatverlichting en bij afval wordt met name zwerfvuil in de wijk genoemd. Bij bebouwing noemen bewoners expliciet de uitstraling van woningen en de wens voor meer huur-, koop- en starterswoningen in de wijk.

Figuur 2.16: Als je iets in je wijk zou mogen verbeteren/veranderen wat zou dat dan zijn?

2.7 Belangrijke onderwerpen voor de toekomst van Zuidoost

- De antwoorden op de open vraag wat het belangrijkste onderwerp voor de toekomst van de wijk is, zijn gegroepeerd in een aantal thema's: leefbaarheid, criminaliteit, infrastructuur, voorzieningen, groen, verkeer, woningen, milieu, groepen en locaties.
- Bijna 40% van de respondenten die de vragenlijst voor de gebiedsvisies hebben ingevuld voor Zuidoost, noemt leefbaarheid als het belangrijkste onderwerp voor de toekomst van Zuidoost (Figuur 2.17). Vooral aandacht voor elkaar is in dit kader genoemd. Daarbij kan gedacht worden aan verbinding tussen bewoners, elkaar ontmoeten, saamhorigheid en gezelligheid in de wijk. Tot leefbaarheid wordt ook het schoonhouden en onderhoud van de wijk, rust en ruimte en het moderniseren van de wijk genoemd. Daarnaast is diversiteit van bewoners als belangrijk onderwerp voor de toekomst genoemd.
- Zo'n 20% van de respondenten noemt groen/parken en een nagenoeg even groot deel van respondenten vindt criminaliteit/veiligheid een belangrijk onderwerp voor de toekomst.
- Bij voorzieningen gaat het vooral om openbaar vervoer en winkels en bij infrastructuur gaat het om de bereikbaarheid van de wijk. Specifieke locaties die genoemd zijn, zijn de Zuiderpassage en Zuiderpark. Bij het thema woningen noemen respondenten in Zuidoost vooral aandacht voor meer woningen in de wijk. Verkeer betreft met name parkeergelegenheid en verkeersveiligheid. Bij het thema groepen gaat het bij de respondenten in Zuidoost met name om aandacht voor ouderen, activiteiten voor jongeren en meer jonge bewoners. Milieu wordt door 6% van de respondenten in Zuidoost een belangrijk onderwerp gevonden. Daarbij wordt met name aandacht voor duurzaamheid, maar ook energieverbruik en verduurzaming van woningen wordt genoemd.

Figuur 2.17: Wat is, volgens jou, het belangrijkste onderwerp voor de toekomst van je wijk?

